

DEMÀ
Josep Ramoneda

Salvador Cardús

Opinions barates, fets caríssims

La setmana passada parlava del gravíssim desafiament que viu la llibertat d'expressió arreu del món, acorralada per tots costats, a dreta i esquerra. I no tan sols en el terreny polític. També en l'alimentari, l'animalista, l'ambiental i, entre molts d'altres, el de l'art. Estem rodejats d'organitzacions d'ideologia autoritària que no hem de fer callar, sinó combatre-les coratjosament amb idees, arguments i, quan sigui possible, amb l'evidència dels fets. I si atemptar contra la llibertat d'expressió és una pràctica habitual a les universitats, no és menys rar als mitjans de comunicació.

ÉS CERT que a les universitats la coacció sol presentar-se de manera descarnada, i –no sempre– es pot identificar més fàcilment. En canvi, als mitjans de comunicació la censura és més subtil, sovint depèn de condicions estructurals i, en definitiva, és més difícil d'observar. Només cal pensar en l'impacte de les xarxes socials i com estan canviant les formes en què ens arriba la informació –i tota la desinformació–, amb tota mena de suports i de camuflatges.

I ÉS QUE UN DELS PUNTS més febles de la defensa de la llibertat d'expressió és el de la seva llibertat de circulació. D'una banda, tenim grans corporacions com Google que apliquen la censura en països no democràtics, fins i tot en continguts de ficció, per adaptar-se a les normatives locals. I de l'altra, paradoxalment, és la superació de les fronteres nacionals el que fa que els estats democràtics no tinguin instruments per protegir la llibertat d'expressió de les decisions d'aquestes mateixes corporacions. A la xarxa, la llibertat d'expressió és socialment explosiva. No s'ha confondre la llibertat d'expressió amb el dret a cridar “Foc!, foc!” dins d'una sala de cinema, però ja no va tampoc d'una mera provocació intel·lectual circumscripita a un àmbit local. En una imatge recent, Timothy Garton Ash ha suggerit que, en qüestió de llibertat d'expressió, els estats són els gossos, les grans corporacions són els gats... i els usuaris som ratolins. Més concretament, després de veure la seva predominança a tot el món, Garton ha definit Facebook com “l'imperi on el sol no es pon mai”. Recordeu el lema?

EN UNA CONFERÈNCIA recent a la Universitat de Stanford, Timothy Garton Ash –historiador, professor a l'Oxford University, columnista a la premsa britànica i autor del llibre *Free speech: ten*

GETTY

Informar correctament dels fets és una qüestió de temps, de capacitat, d'experiència i, en definitiva, de costos

principles for a connected world (Yale University Press, 2016) – afirmava que les condicions de treball als mitjans de comunicació també determinen aquesta llibertat d'expressió i les seves possibilitats. I que potser caldria reformular el vell principi que se suposa que els guia, allò de “Les opinions són lliures, els fets són sagrats”, i fer-ne una nova versió: “Les opinions són lliures, els fets són caríssims”. És a dir, que informar correctament dels fets és, sobretot, una qüestió de temps, de capacitat, d'experiència i, en definitiva, de costos. En el mateix sentit s'expressava un columnista de *The Guardian*, Nick Cohen, arran d'un debat sobre la llibertat d'expressió a la BBC, que definia com la televisió “on els fets són cars, i les opinions massa lliures”, jugant amb el terme *free*, que també vol dir *gratuïtes*.

I JA SOM AL CAP del carrer. La hiperabundància d'opinions –massa barates, si no gratis– per sobre dels fets a tots els mitjans, però sobretot a la xarxa, i la dificultat d'argumentar-les amb raons, acaba banalitzant el principi de la llibertat d'expressió. Un cercle viciós del qual no serà gens fàcil sortir.

(Per aprofundir-hi, consulteu: <http://free-speech-debate.com/en/>)